

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев2 233/2019
16.10.2019. године
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија Весне Поповић, председника већа, Божидара Вујичића и др Илије Зиндовића, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Игор Лончар, адвокат из ..., против туженог „ББ”, ДОО ..., чији је пуномоћник Марко Репић, адвокат из ..., ради утврђења и исплате, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж1 698/18 од 07.09.2018. године, у седници одржаној 16.10.2019. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УКИДА СЕ пресуда Апелационог суда у Новом Саду Гж1 698/18 од 07.09.2018. године и предмет враћа истом суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Основног суда у Новом Саду П1 1868/2017 од 22.01.2018. године делимично је усвојен тужбени захтев и утврђено да је тужилац био у радном односу код туженог у периоду од 01.09.2013. године до 31.12.2014. године. Обавезан је тужени да тужиоцу за период од 01.09.2013. године до 31.12.2014. године, на име разлике исплаћене и припадајуће зараде, по основу прековременог рада, по основу рада у време празника и на име путних трошкова, плати износе ближе одређене у изреци пресуде са законском затезном каматом на сваки појединачни износ; обавезан је тужени да тужиоцу на име накнаде штете због неискоришћеног годишњег одмора за 2013. и 2014. годину плати износе ближе одређене у изреци пресуде са законском затезном каматом, као и да за тужиоца уплати порезе и доприносе за обавезно пензијско-инвалидско, здравствено и осигурање за случај незапослености за период од 01.09.2013. године са каматом која се обрачунава на јавне приходе. Обавезан је тужени да тужиоцу на име накнаде трошкова поступка плати 109.000,00 динара са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате, док је захтев за исплату законске затезне камате на досуђени износ на име парничних трошкова од 22.01.2018. године као дана пресуђења до дана извршности пресуде, одбијен. Усвојен је захтев тужиоца за ослобађање од плаћања трошкова судских такса.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж1 698/18 од 07.09.2018. године преиначена је пресуда Основног суда у Новом Саду П1 1868/17 од 22.01.2018. године у усвајајућем делу тако што је одбијен тужбени захтев којим је тужилац тражио да се

утврди да је био у радном односу код туженог у периоду од 01. септембра 2013. године до 31. децембра 2014. године, да се обавезе тужени да тужиоцу за период од 01.09.2013. године до 31.12.2014. године плати на име разлике исплаћене и припадајуће зараде, зараде по основу прековременог рада, зараде по основу рада у време празника и на име путних трошкова појединачне износе ближе одређен у изреци пресуде, као и да тужиоцу на име накнаде штете због неискоришћеног годишњег одмора за 2013. и 2014. годину, плати износе ближе одређене у изреци пресуде, да се обавезе тужени да за тужиоца уплати порезе и доприносе за обавезно пензијско-инвалидско, здравствено и осигурање за случај незапослености за период од 01.09.2013. године са каматом која се обрачунава на јавне приходе, те захтев тужиоца за накнаду трошкова поступка од 109.000,00 динара са законском затезном каматом од пресуђења до исплате и обавезан је тужилац да туженом накнади трошкове парничног поступка од 149.250,00 динара. Обавезан је тужилац да туженом накнади трошкове жалбеног поступка од 33.000,00 динара.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужилац је изјавио ревизију због погрешно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Тужени је поднео одговор на ревизију.

Испитујући побијану пресуду на основу члана 408. Закона о парничном поступку – ЗПП („Сл. гласник РС“, бр.72/11 и 55/14), Врховни касациони суд је нашао да је ревизија тужиоца основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је 30.08.2012. године закључио са туженим уговор о стручном оспособљавању и усавршавању, као лице на усавршавању – специјализацији, ради обављања послова физичко-техничког обезбеђења, којим је уговорено да стручно усавршавање – специјализација траје до девет месеци почев од 03.09.2012. године, те да је тужилац дужан да ступи на усавршавање – специјализацију 03.09.2012. године. Тужилац је са туженим 18.12.2012. године закључио други уговор о стручном оспособљавању и усавршавању којим је утврђено стручно усавршавање у трајању до девет месеци почев од 18.12.2012. године, те да је тужилац дужан да ступи на усавршавање – специјализацију 18.12.2012. године. Потом је закључен трећи уговор о стручном оспособљавању и усавршавању 01.09.2013. године, којим је уговорено трајање стручног усавршавања – специјализације до девет месеци почев од 01.09.2013. године, да би потом био закључен четврти уговор о стручном оспособљавању и усавршавању 30.05.2014. године којим је уговорено трајање стручног усавршавања – специјализације до девет месеци, почев од 01.06.2014. године. Тужилац је закључио 29.12.2014. године уговор о раду на одређено време за обављање послова службеника обезбеђења – сменски, којим је уговорено да тужилац заснива радни однос код туженог послодавца 01.01.2015. године на одређено време у трајању до три месеца. После је тужилац закључио још три уговора о раду на одређено време и то

19.03.2015. године, 26.06.2015. године и 16.09.2015. године, а овим уговорима такође је заснован радни однос у трајању до три месеца за обављање истих послова. Решењем туженог од 11.12.2015. године, утврђено је да је тужиоцу престао радни однос на одређено време са даном 31.12.2015. године, због протеча рока на који је уговор о раду закључен. Правилником о раду туженог од 23.01.2013. године, систематизовано је радно место службеник обезбеђења, а Правилником о организацији и систематизацији послова туженог од 08.09.2014. године, такође је систематизовано радно место службеник обезбеђења и у оба правилника није наведен број потребних извршилаца, с тим што су у оба правилника као услови за обављање посла, између осталог наведени да је службеник обезбеђења успешно завршио стручно усавршавање и оспособљавање – према посебном програму који доноси послодавац. Одлуком о обавезаном стручном оспособљавању и усавршавању од 01.08.2008. године, установљено је стручно оспособљавање и усавршавање за све кандидате за обављање послова физичко-техничког обезбеђења на начин и у трајању предвиђеним наставним планом и програмом стручног оспособљавања и усавршавања, а Одлуком о измени и допуни одлуке о обавезаном стручном оспособљавању и усавршавању од 01.08.2008. године, која је донета 12.04.2011. године, одређено је да остаје на снази одредба одлуке којом се установљава стручно оспособљавање и усавршавање за све кандидате за обављање послова физичко-техничког обезбеђења у ББ ДОО, на начин предвиђеним наставним планом и програмом стручног оспособљавања и усавршавања у трајању до девет месеци, те да ова одлука ступа на снагу у року од десет дана од дана доношења. Саставни део одлуке је наставни план и програм стручног оспособљавања и усавршавања за послове физичко-техничког обезбеђења. Тужилац је код туженог до 31.12.2014. године био радно ангажован на основу уговора о стручном оспособљавању, с тим што је од 11.09.2012. године радио у сменама по принципу 12-24-12-48 према сачињеном распореду рада. Тужилац је од места становања до места рада био удаљен пет километара. У евиденционим картонима стручног оспособљавања и усавршавања наведена су мишљења ментора према којима тужилац није савладао потребна знања и способности, те му је уз његову сагласност продужавано стручно усавршавање. На основу налаза и мишљења судског вештака утврђена је висина потраживања тужиоца на име разлике зараде, утврђене зараде за прековремни рад и рад у дане празника, као и накнаде трошкова за долазак и одлазак са рада и накнаде штете због неискоришћеног годишњег одмора.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је усвојио тужбени захтев и закључио да је тужилац био у радном односу код туженог у периоду од 01.09.2013. године до 31.12.2014. године, те је обавезао туженог да тужиоцу плати неисплаћена потраживања из радног односа.

Другостепени суд је преиначио првостепену пресуду и одбио тужбени захтев са образложењем да уговор о стручном оспособљавању и усавршавању није основ за заснивање радног односа на неодређено време у смислу члана 32. Закона о раду, а такође нису испуњени услови за прерастање радног односа на одређено време у радни однос на неодређено време у смислу члана 37. Закона о раду, јер је тужилац обављао рад ван радног односа, имајући у виду да је реч о стручном оспособљавању и да је погрешан закључак првостепеног суда да је приликом закључивања више

уговора о стручном оспособљавању тужени као послодавац извршио злоупотребу права на штету тужиоца.

У конкретном случају, тужилац је био на раду код туженог на основу уговора о стручном оспособљавању и усавршавању који је закључен 30.08.2012. године у трајању до девет месеци, почев од 03.09.2012. године ради стручног усавршавања и стицања посебних знања и способности за рад на пословима физичко-техничког обезбеђења за време утврђено наставним планом. Међутим, после овог уговора, тужени послодавац је са тужиоцем закључио још три уговора о стручном оспособљавању и усавршавању (18.12.2012. године, 01.09.2013. године и 30.05.2014. године) у којима је наведено да се стручно оспособљавање утврђује до девет месеци. Закон о раду („Сл. гласник РС“, бр.24/05, 61/05, 54/09 и 32/13), који је био на снази у време закључења уговора о стручном оспособљавању и усавршавању, у члану 201. став 1. тачка 1. прописује да уговор о стручном оспособљавању и усавршавању послодавац може да закључи са незапосленим лицем, ради обављања приправничког стажа и полагања стручног испита, кад је то законом, односно правилником предвиђено као посебан услов за самосталан рад у струци, а чланом 47. став 1. истог закона, прописано је да послодавац може да заснује радни однос са лицем који први пут заснива радни однос, у својству приправника, за занимање за које је то лице стекло одређену врсту и степен стручне спреме, ако је то услов за рад на одређеним пословима утврђено законом или правилником. Период стручног усавршавања није изричито прописан Законом о раду, већ се утврђује програмом стручног усавршавања и време потребно за стручно усавршавање мора да буде временски ограничено. У том смислу директор туженог донео је Одлуку о измени и допуни одлуке о обавезном стручном оспособљавању и усавршавању 12.04.2011. године, којом је одређено, између осталог, да остаје на снази одредба одлуке којом се установљава стручно оспособљавање и усавршавање за све кандидате за обављање послова физичко-техничког обезбеђења код туженог, на начин предвиђеним наставним планом и програмом стручног оспособљавања и усавршавања у трајању до девет месеци.

По оцени Врховног касационог суда, како Закон о раду није у члану 201. прописао време потребно за стручно оспособљавање, у том случају се сходно примењују одредбе члана 47. став 3. Закона о раду, којим је прописано да приправнички стаж траје најдуже годину дана, ако законом није друкчије одређено. Циљ стручног оспособљавања је да се лицу које нема искуство у обављању одређеног посла, конкретно тужилац није имао искуства у обављању послова физичко-техничког обезбеђења, омогући да у одређеном периоду, чије трајање мора да буде ограничено разумним роком, стекне потребна знања и вештине. Уколико би послодавац закључивао више уговора ове врсте, на тај начин може да врши злоупотребу права у том смислу што запослени нема регулисан радно-правни статус, јер није у радном односу, а фактички у дужем временском периоду обавља послове који су систематизовани Правилником о раду и који су из делатности послодавца. Другостепени суд се није изјаснио о правном дејству три уговора о стручном оспособљавању и усавршавању од 18.12.2012, 01.09.2013. и 30.05.2014. године, које је тужилац закључио пре закључења уговора о раду на одређено време, већ је дао паушалну оцену да овим уговорима тужени није злоупотребио закон. Тужилац је у

својој изјави навео да је фактички његова обука трајала седам дана, а обављао је послове службеника обезбеђења са радом у сменама и то у време када је имао закључене уговоре о стручном оспособљавању и усавршавању. Осим тога, нејасно је због чега тужени тужиоца радно ангажује уколико у периоду до девет месеци није завршио обуку на пословима које је обављао, те да према мишљењу ментора није савладао потребна знања и способности.

Како другостепени суд ове околности није ценио, у поновном поступку ће имати у виду примедбе које су изнете у овом решењу и на потпуно утврђено чињенично стање правилно применити материјално право.

На основу члана 416. став 2. ЗПП, Врховни касациони суд је одлучио као у изреци.

**Председник већа - судија
Весна Поповић,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић